

Skatter och bidrag för kommuner 2025

Innehållsförteckning

Förord	3
Modellen "Skatter och bidrag för kommuner"	4
Modellens uppbyggnad	4
Att använda modellen.....	6
Välj antaganden med knapparna	7
Övrig information	9
Beskrivning av de sju bladen	10

Förord

Modellen Skatter och bidrag togs fram i slutet av 1990-talet av dåvarande Svenska Kommunförbundet, som ett verktyg för att underlätta för kommunerna att beräkna sina inkomster. Modellen är gjord i programmet Excel.

Med hjälp av modellen kan man med olika antaganden om skattesats och om hur kommunens befolkning och skatteunderlaget i riket utvecklas göra egna beräkningar över kommunens intäkter innevarande år och de närmaste sju åren.

Under årens lopp har modellen utvecklats och används nu av det stora flertalet av Sveriges kommuner.

Med modellen får man också en ökad förståelse för hur utjämningsystemets olika delar påverkas av förändringar i befolkningen och av skatteunderlagets utveckling i riket.

Vi informerar kontinuerligt om hur ändrade förutsättningar ska matas in i modellen. En gång om året uppdaterar vi hela modellen. Vi anordnar även utbildningar för medlemmarna, både i hur man använder modellen och hur utjämningsystemet fungerar.

Modellen är endast tillgänglig för dig som ansvarar för kommunens ekonomi- eller finansfunktion.

Stockholm i februari 2025

Erik Törnblom

Sektionen för ekonomisk analys

Modellen ”Skatter och bidrag för kommuner”

I modellen Skatter och bidrag kan kommunen göra prognoser av sina skatte- och bidragsintäkter för innevarande år plus sju år framåt. Man kan bland annat se effekterna på intäkterna utifrån olika antaganden för skatteunderlagsutvecklingen i riket samt skatteunderlags- och befolkningsutvecklingen i den egna kommunen. Befolkningsprognosen ligger också till grund för prognoser av kommunens bidrag eller avgift i kostnadsutjämnningen.

En förhoppning med modellen är att den ska ge ökad förståelse för konstruktionen av statsbidraget och utjämningsystemet.

När förutsättningarna för beräkningarna ändras, till exempel om det sker regleringar som påverkar statsbidragets storlek, behöver också modellen uppdateras med de nya förutsättningarna. Ändringarna framgår i våra utskick om budgetförutsättningar.

Modellen får endast kopieras för användning inom den egna kommunen.

Modellens uppbyggnad

För att modellen ska bli lätt att överblicka används sju olika blad i Excel, som man kan flytta sig mellan genom att klicka på bladens namn längst ner på skärmen.

En ingående genomgång av de olika bladen framgår av avsnittet ”Beskrivning av de sju bladen”. I korthet innehåller de olika bladen följande uppgifter:

Blad 1 – Totala intäkter

I bladet redovisas **resultatet av beräkningarna**, det vill säga kommunens intäkter av skatter och bidrag. Intäkterna är uppdelade i skatteintäkter, inkomstutjämnning, kostnadsutjämnning, regleringsbidrag/avgift, strukturbidrag, införandebidrag samt LSS-utjämnning. Dessutom redovisas slutavräkningarna.

Intäkter av fastighetsavgiften redovisas också.

Blad 2 – Indata

Innehåller de **bakgrundsuppgifter**, både för kommunen och för riket, som används i de beräkningar som redovisas i övriga blad. Det gäller bland annat prognoser för uppräkningsfaktorer, befolkningsutveckling, inkomstutjämningsbidrag osv. I bladet kan också kommunen lägga in egna antaganden.

Blad 3 – Inkomstutjämning

Här redovisas de olika **beräkningsstegen** i inkomstutjämnings. Det går att välja om beräkningarna ska göras utifrån olika riksprognoser eller kommunens egna antaganden.

Blad 4 – Kostnadsutjämning

I bladet görs en **prognos** av kommunens bidrag eller avgift i kostnadsutjämnings. De verksamheter som beräknas är barnomsorg, grundskola, gymnasieskola och äldreomsorg samt befolkningsförändringar. Det går också att jämföra kommunens utveckling i olika åldersgrupper med utvecklingen i riket enligt den senaste befolkningsprognosen. Prognosen utgår endast från demografiska förutsättningar och förändringar.

Blad 5 – Strukturbidrag

Här redovisas kommunens strukturbidrag.

Blad 6 – Befolkningsförändringar

Här redovisas de olika beräkningarna av kommunens **bidrag för befolkningsförändringar** i kostnadsutjämnings. Beräkningarna utgår från rikets befolkningsprognos, men kan även göras utifrån kommunens egen befolkningsprognos.

Blad 7 – Statsbidrag

Här redovisas de av riksdagen beslutade ramarna för det generella statsbidraget; anslaget för kommunalekonomisk utjämnings.

Att använda modellen

Uppdateringar

För att få fram uppgifter för den egna kommunen skrivs kommunkoden in i cell B1 i Indatabladet. Vilken kommunkod som gäller för kommunen framgår av sista bladet i modellen.

En modell används under hela året. Modellen uppdateras i samband med nya budgetförutsättningar som redovisas i våra cirkulär Aktuell Ekonomi.

Förenklad uppdatering

I samband med nya planeringsförutsättningar läggs en uppdateringsfil ut på SKR:s webbplats. Filen innehåller de uppgifter som ska bytas ut/läggas till i modellen. Användaren spar uppdateringsfilen på sin dator och genom ett par knapptryckningar uppdateras sedan själva modellen.

Inställningar i Excel

För att den automatiska uppdateringen ska fungera måste säkerhetsnivån i Excel vara inställd så att makron kan användas. Om du behöver ändra säkerhetsnivån i Excel görs detta genom: Utvecklare– Makrosäkerhet. Om fliken Utvecklare inte visas kan du högerklicka på Startfliken och välj Anpassa menyfliken och kryssa sedan för fliken Utvecklare.

Under Makroinställningar väljer du sedan Aktivera alla makron.

Uppdateringen

I samband med varje cirkulär som innebär förändringar i modellen läggs en uppdateringsfil på webbsidan:

<https://skr.se/ekonomijuridik/ekonomi/budgetochplanering/skatterochbidrag/kommuner/uppdateringkommuner.1372.html>

Sidan fylls på under året. Totalt kommer där att finnas uppemot tio filer vid årets slut; en fil per uppdatering.

När modellen ska uppdateras laddas den aktuella uppdateringsfilen hem från webbplatsen och sparas på användares dator/nätverk. Detta görs genom att högerklicka på filen och välj ”Spara mål som”. Spar filen med valfritt namn.

Den modell du ska uppdatera måste vara stängd. Öppna den sparade uppdateringsfilen. Tryck på knappen ”Uppdatera modell”. Nu öppnas en vanlig Öppna dialogruta i Excel. Välj den modell du vill föra över data till i katalogstrukturen, det vill säga den modell du **senast** uppdaterade. Tryck ”Öppna” och överföringen genomförs. Uppdateringsfilen stängs automatiskt. Glöm inte att spara din modell med nytt namn.

Eftersom varje uppdateringsfil innehåller ny information och inte är ackumulerad måste varje uppdatering göras i den ordning som de kommer. Om du missat någon uppdatering måste du gå tillbaka till den modell innan den missade och uppdatera i tur och ordning de uppdateringsfiler som kommit senare.

I modellen

I modellen finns ett Administrationsblad. Administrationsbladet fylls på automatiskt med en kort beskrivning av de variabler som uppdaterats vid respektive cirkulär. Administrationsbladet visar också vilket datum senaste uppdateringen är gjord och vilken fil samt sökväg uppdateringen gjordes från. Kontrollera att alla uppdateringar är gjorda och att de är gjorda i kronologisk ordning.

Avstämning av uppdateringar

Stäm av den uppdaterade modellen mot Excelfilen Prognosunderlag-K-2025–2032.xls, som finns på SKR:s webbplats:

<https://skr.se/skr/ekonomijuridik/ekonomi/budgetochplanering/skatteunderlagsprognos/prognosunderlagforkommuner.1356.html>

Avstämningen måste göras innan några egna antaganden väljs med knapparna på blad 1 Totala intäkter, dvs din modell måste vara i default-läge.

Välj antaganden med knapparna

Kommunen kan också göra **egna antaganden**. Underlag för antagandena finns på blad 2 Indata och gäller skatteunderlagsutvecklingen i riket (rad 10), kommunens skatteunderlagsutveckling (rad 15), antaganden om kommunens invånarantal den 1/11 (rad 30), statsbidragsram (rad 33), skattesatsen (rad 59), kostnadsutjämningen (rad 71–79), och fastighetsavgiften (rad 93).

I bladet Totala intäkter väljs de antaganden som ska gälla i den aktuella beräkningen. Detta görs med hjälp av de knappar som finns överst på bladet.

Valen görs genom att klicka på den övre eller undre delen av knappen. Det går att välja vilken kombination som helst för de olika områdena. De tre första knapparna finns också i bladet **Inkomstutjämnning** och den fjärde i bladet **Kostnadsutjämnning**. Knapparna är länkade till varandra så att ett val i till exempel bladet Totala intäkter också följer med till bladet Inkomstutjämnning. I blad 1 Totala intäkter finns även en knapp för vilken skattesats (oförändrad eller förändrad) man vill använda i simuleringen för de kommande åren, liksom knapp för värdesäkring eller ej av statsbidragsramen och olika prognoser för fastighetsavgiften.

Rikets skatteunderlag

Det går att välja om beräkningarna ska göras utifrån prognosen från SKR för skatteunderlagsutvecklingen i riket, utifrån någon annan prognosmakare såsom ESV eller regeringen eller utifrån kommunens egen prognos.

Eget skatteunderlag

Beräkningarna görs antingen utifrån antagandet att kommunens skatteunderlag ökar i samma takt som i riket eller utifrån kommunens eget antagande.

Antal invånare

Antingen utgår beräkningarna från att antalet invånare i kommunen den 1/11 ökar i samma takt som i riket, alternativt väljs kommunens egen prognos.

Kostnadsutjämnning

För kostnadsutjämnningen finns det fyra alternativ att välja mellan:

1. **Senaste utfall utan pris** Här används senast kända definitiva eller preliminära utfall av bidrag/avgift i innevarande års prisnivå.
2. **Senaste utfall med pris** Här används senast kända definitiva eller preliminära utfall uppräknat med en pridfaktor för prognosåren.
3. **Demografi utan pris** Här förändras bidraget/avgiften utifrån eventuell befolkningsprognos på Indatabladet (raderna 71 till och med 79), samt med eventuella eftersläpningseffekter. Redovisning görs i innevarande års prisnivå.
4. **Demografi med pris** Här förändras bidraget/avgiften utifrån eventuell befolkningsprognos på Indatabladets (raderna 71 till och med 79), samt med

eventuella eftersläpningseffekter. Bidraget räknas upp med en pridfaktor för prognosåren.

Skattesats

Man kan välja om beräkningarna ska utgå från innevarande års skattesats eller om den ska förändras något eller några år. De länsvisa skattesatserna kan kommunen inte påverka.

Statsbidrag

Det generella statsbidraget/anslaget för kommunalekonomisk utjämning fastställs för ett år i taget i budgetpropositionen. I prognosen används anslaget enligt den senaste budgetpropositionen med eventuella kända förändringar för kommande år.

I scenariot med egen prognos ("värdesäkrat statsbidrag") räknas statsbidragsramen från och med år 2028 upp med befolkning och prisindex för kommunal verksamhet (PKV). **OBS!** Det finns inga garantier för att statsbidragen verkligen "värdesäkras"! Justeringen utifrån värdesäkringen syns på regleringsposten.

Övrig information

Understrukna celler

Historiska uppgifter är understrukna för att markera att dessa inte påverkas av olika antaganden. De ska inte heller justeras eftersom värdena är fastslagna. Det gäller till exempel de värden som ligger till grund för beräkningarna av innevarande års intäkter.

Skyddade celler

Alla celler som innehåller formler och värden som inte bör ändras är skyddade. Detta för att undvika att ändringar görs av misstag. Om man ändå vill ändra något i dessa celler måste skyddet först tas bort. Det görs genom att man går längst upp på skärmen till menyn Granska och väljer Skydd/Ta bort bladets skydd och på frågan om lösenord skriver in *kommun*. Efter att man gjort sina ändringar bör skyddet helst återinföras genom att man skriver in ett lösenord under Granska/Skydd/ Skydda blad.

Låsta fönsterrutor

Den övre delen av Excelbladet är låst för att det ska vara lättare att se vilka antaganden som är aktiva och i vilken kolumn som uppgifterna för ett visst år finns. Låsningen kan tas bort genom menyn Visa/Lås fönsterrutor.

Ändra i modellen

Vill användaren lägga till blad, diagram, egna beräkningar, kommentarer m.m. så går det alldeles utmärkt. Eventuellt måste **arbetsbokens** skydd tas bort (ibland också bladets skydd). Lösenordet för arbetsboken är *skatt*. Modellens funktion bygger dock på att inga formler tas bort samt att inga namngivna områden ändras/tas bort.

Beskrivning av de sju bladen

Här följer en detaljerad beskrivning av innehållet i de sju olika bladen.

Totala intäkter [blad 1]

Alla uppgifter som redovisas i kronor per invånare (till höger i bladet) avser kommunens invånarantal den 1/11 året innan prognosåret. Uppgiften hämtas från Indatabladet. Det går att välja mellan invånarantalet enligt riksprognosen eller kommunens egen prognos.

Skatteintäkter

Skatteintäkterna beräknas utifrån kommunens uppräknade skatteunderlag, som hämtas från inkomstutjämningsbladet samt kommunens skattesats för respektive år, vilken hämtas från Indatabladet. Skatteintäkterna är beroende av vilka antaganden som används för utvecklingen av kommunens och rikets skatteunderlag.

Inkomstutjämningsbidrag/avgift

Bidraget (+) beräknas och hämtas från inkomstutjämningsbladet. Inkomstutjämningsbidraget är beroende av vilka antaganden som görs för utvecklingen av skatteunderlaget för kommunen och riket samt kommunens befolkningsutveckling. Kommunen erhåller ett bidrag så länge kommunens medelskatekraft ligger under den garanterade nivån.

Avgiften (–) beräknas och hämtas från inkomstutjämningsbladet. Inkomstutjämningsbladet är beroende av vilka antaganden som görs för utvecklingen av skatteunderlaget för kommunen och riket samt kommunens befolkningsutveckling. Kommunen erlägger en avgift så länge kommunens medelskattkraft ligger över den garanterade nivån.

Kostnadsutjämning

Bidraget (+) eller avgiften (–), i kronor per invånare, hämtas från kostnadsutjämningsbladet. Det går att välja mellan att låta innevarande års bidrag/avgift gälla för alla åren (med eller utan prisuppräknings) eller att använda bidraget/avgiften som blir resultatet av kommunens befolkningsprognos (med eller utan prisuppräknings).

Vi rekommenderar att man använder demografi med pris när man erlägger en avgift och demografi utan pris när man erhåller ett bidrag i kostnadsutjämningsbladet.

Regleringsbidrag/avgift

Regleringsbidrag/avgift hämtas från Indatabladet. Detta belopp ändras vid förändringar, dels av anslaget för kommunalekonomisk utjämning till kommunerna, dels vid förändring av vår skatteunderlagsprognos.

Strukturbidrag

Kommunens strukturbidrag hämtas från bladet för strukturbidrag (blad 5). Bidraget är fastställt för hela perioden i kronor per invånare.

LSS-utjämning

Bidraget (+) eller avgiften (–), i kronor per invånare, hämtas från Indatabladet. Detta är ingen prognos utan en framskrivning av senaste kända belopp. Det är viktigt att kommunen gör en egen bedömning av den egna kommunens kostnadsutveckling i denna fråga.

Summa intäkter

Här redovisas summan av de sex ovanstående delarna. Observera att slutavräkningarna inte ingår i beloppet.

Slutavräkning

Slutavräkning av innevarande års skatteintäkter sker i januari två år efter. Denna slutavräkning sker kollektivt för kommunerna. Det innebär att slutavräkningen är oberoende av skatteunderlagsutvecklingen i den egna kommunen. Istället jämförs summan av alla kommuners faktiska skatteintäkter, enligt taxeringen innevarande år, med summan av de preliminärt utbetalda skatterna. Alla kommuner erhåller eller betalar ett lika stort belopp i kronor per invånare.

Enligt en rekommendation från Rådet för kommunal redovisning (RKR) ska alla kommuner periodisera slutavräkningarna. I korthet innebär rekommendationen att en kollektiv prognos för redovisningsårets slutavräkning för kommunalskatten ska bokföras i boksluten.

Den prognos som ska användas vid tillämpning av rekommendationen från RKR bygger på SKR:s decemberprognos.

I modellen redovisas tre avräkningsposter:

- Korrigering av uppbokad slutavräkning av föregående års skatteintäkter, det vill säga skillnaden mellan det slutgiltiga utfallet och prognos enligt den uppräkningsfaktor Redovisningsrådet anger för bokslutet (SKR:s decemberprognos).
- Slutavräkning av innevarande års skatteintäkter. Denna prognos utgår från beskattningsutfallet föregående år och den uppräkningsfaktor Redovisningsrådet anger för bokslutet (SKR:s decemberprognos). Fram till dess består slutavräkningen av skillnaden mellan preliminärt utbetalda skatteintäkter och SKR:s bedömning av skatteunderlagets utveckling.
- Slutavräkningen av budgetårets preliminärt utbetalda skatteintäkter finns tillgängligt under hösten eftersom avräkningen enligt definition är skillnaden mellan preliminärt utbetalda skatteintäkter och taxeringsutfallet (eller en prognos över det).

Fastighetsavgift

Intäkterna från fastighetsavgiften redovisas här under förutsättning att något av valen Med fastighetsavgift nominellt eller Egen prognos har aktiverats i knappsatsen.

Summa intäkter (inklusive avräkning) + fastighetsavgift

Här redovisas summan av intäkter inklusive avräkning och fastighetsavgift. Till skillnad från summan exklusive slutavräkningarna kan denna ändras även för innevarande år på grund av att nya prognoser över slutavräkningen görs.

Skatteintäkter

Summan av raderna för skatteintäkter och avräkningar redovisas på denna rad.

Generella statsbidrag och utjämning

Summan av övriga intäkter ingår på denna rad, det vill säga inkomstutjämning, kostnadsutjämning, regleringspost, strukturbidrag, LSS-utjämning och fastighetsavgift.

Indata [blad 2]

Här finns de bakgrundsuppgifter, både för kommunen och för riket, som används i beräkningarna. Det är också på detta blad som ändringar av prognosantaganden kan göras när förutsättningarna för beräkningarna ändras.

De uppgifter som finns till höger om skärmbilden, kolumnerna L till X, används av ”knapparna” och ska inte ändras.

Uppräkningsfaktorer rikets skatteunderlag

Fastställt för innevarande år

Regeringen fastställer i september de uppräkningsfaktorer som ligger till grund för nästkommande års skatteintäkter och inkomstutjämning. Dessa uppgifter ska inte ändras.

Fastställt för budgetår

När de uppräkningsfaktorer som ligger till grund för budgetårets skatteintäkter fastställs, i samband med budgetpropositionen i september innevarande år, skrivs dessa in på denna rad. Innan uppräkningsfaktorerna är fastställda beräknas skatteintäkter och inkomstutjämning utifrån SKR:s skatteunderlagsprognos.

Sveriges Kommuner och Regioners prognos

SKR:s senaste prognos över skatteunderlagsutvecklingen i riket.

Egna antaganden

Även om de flesta kommuner inte har en egen bedömning av skatteunderlagsutvecklingen i riket kan uppgifterna användas till att göra känslighetsanalyser. Exempelvis kan man här välja att skriva in regeringens prognos på skatteunderlagsutvecklingen.

Beskattningsutfall

Skatteverket presenterar under året flera preliminära beskattningsutfallet innan det slutliga fastställs i början av december året efter inkomståret. Här redovisas den procentuella utvecklingen för riket när definitivt utfall finns i början av december. Det preliminära utfallet för kommunen, som således också revideras under hösten, syns på rad 16.

Uppräkningsfaktorer kommunens skatteunderlag

Riksprognos

Den prognos för rikets skatteunderlag som är aktiv, det vill säga antingen SKR:s prognos eller kommunens egna antagande om utvecklingen av skatteunderlaget i riket.

Egna antaganden

Här redovisas kommunens antaganden om den egna skatteunderlagsutvecklingen.

Ett sätt att göra egna bedömningar av kommunens skatteunderlagsutveckling är att låta den bero på förhållandet mellan den egna befolkningsutvecklingen i förhållande till rikets. De siffror som står här är ett resultat av denna beräkning.

Beloppen för åren 2027–2032 förändras när en egen befolkningsprognos har lagts in på rad 30. Observera att de här siffrorna inte används i beräkningen av skatteintäkterna så länge som användaren inte har aktiverat Egen prognos på Eget skatteunderlag på bladet för Totala intäkter. Formlerna kan ersättas med egna uppgifter utan att det påverkar andra delar i modellen.

Beskattningsutfall

Under andra halvåret presenterar Skatteverket flera preliminära beskattningsutfall avseende inkomsterna året innan. Här framgår den procentuella utvecklingen för kommunen och beloppet i tkr syns på rad 20.

Beloppet revideras löpande under hösten. Det slutliga utfallet presenteras i början av december.

Skatteunderlag riket respektive kommunen

Beskattningsutfallet för inkomster för riket respektive kommunen är grunden för beräkningarna av skatteintäkter och inkomstutjämning. När det preliminära beskattningsutfallet av föregående års inkomster presenteras under andra halvåret skrivs det in för kommunen. Beloppet revideras i samband med att Skatteverket successivt reviderar de preliminära utfallen. Beloppet för riket skrivs in först när Skatteverket lämnat sitt definitiva besked i början av december.

Antal invånare den 1/11 året innan i riket

Förändring i procent

Senast kända prognos av befolkningsutvecklingen i riket, vilken beräknas utifrån invånarantalet på raden nedanför.

Antal invånare i riket

På raden redovisas de redan kända invånarantalen i riket samt SCB:s framskrivning för de följande åren. Antalet invånare i riket den 1/11 respektive år påverkar medelskattekraften, som påverkar inkomstutjämningen samt regleringsbidraget/avgiften, som beräknas i kronor per invånare.

Antal invånare den 1/11 året innan i kommunen

Enligt riksprognos

Antalet invånare i kommunen ändras i samma takt som i riket. Prognosunderlagen som vi publicerar i samband med cirkulär om budgetförutsättningar utgår alltid från denna prognos.

Egna antaganden

Här redovisas kommunens antaganden om antalet invånare den 1/11 2025–2031, för prognosåren 2026–2032.

Kommunens invånarantal har stor betydelse för inkomstutjämningen. Dessutom beräknas kommunens kostnadsutjämning, regleringsbidraget/avgiften, införandebidraget och strukturbidraget efter detta invånarantal. Även den

beräkning som finns av kommunens egna skatteunderlag påverkas av befolkningsprognosen.

Anslaget för kommunalekonomisk utjämning

Här redovisas det statliga anslag som ska finansiera inkomstutjämningen samt struktur och införandebidragen. Eventuella regleringar enligt statliga tillskott, finansieringsprincipen eller skattemässiga justeringar påverkar detta anslag som i sin tur påverkar regleringspostens storlek. Kommunen kan i knappsatsen Statsbidrag på blad 1 välja en egen beräkning av anslaget. Den beräkningen görs på rad 33 genom att anslaget från och med år 2028 räknas upp med befolkning och prisindex för kommunal verksamhet (PKV). **OBS!** Detta är endast ett beräkningsantagande. Det finns inga garantier för att statsbidraget värdesäkras.

Inkomstutjämningsbidrag, netto

SKR:s bedömning

Här redovisas en prognos över kostnaden för inkomstutjämningen, vilken ska garantera alla kommuner 115 procent av medelskattkraften i riket, när du har valt SKR:s prognos på rikets skatteunderlag på blad 1.

Egen bedömning

Här redovisas en prognos över kostnaden för inkomstutjämningen, vilken ska garantera alla kommuner 115 procent av medelskattkraften i riket, när du har valt en egen prognos på **rikets** skatteunderlag på blad 1. Siffror visas endast då du aktiverat egen prognos på blad 1, och fyllt egna värden på rad 10.

Kostnadsutjämningen netto

Principiellt är kostnadsutjämningen ett nollsummespel mellan kommunerna. Vissa mindre differenser uppstår dock och dessa över- eller underskott finansieras eller betalas ut kollektivt. Beloppet i cellen visar hur stor denna kollektiva del är. Justeringen hamnar på regleringsposten.

Strukturbidrag

Visar den totala kostnaden för strukturbidragen i riket i miljoner kronor för de olika åren. Bidraget är fastställt för hela perioden i kronor per invånare och förändras endast vid ny befolkningsprognos för riket eller vid riksdagsbeslut.

Kostnaden finansieras via anslaget för kommunalekonomisk utjämning, genom regleringsposten.

Regleringsbidrag/-avgift

Regleringsposten utgörs av skillnaden mellan det aktuella anslaget för kommunalekonomisk utjämning och summan av kostnaden för att upprätthålla den garanterade nivån i inkomstutjämningen, kostnaden för strukturbidraget och nettokostnaden för kostnadsutjämningsystemet. Ett bidrag innebär att statens kostnader för dessa poster understiger den fastställda ramen, en avgift innebär det motsatta. På rad 51 beräknas alternativt regleringsbidrag/avgift ut, som används om kommunen valt egen prognos i knappsatsen för **rikets** skatteunderlag eller värdesäkring i knappsatsen för statsbidrag.

Garantinivå

Siffran visar aktuell garantinivå i inkomstutjämningen uttryckt som andel av rikets medelskatekraft. Garantinivån kan endast ändras vid beslut av riksdagen.

Konsumentprisindex

SKR:s senaste prognos över prisutvecklingen. Uppgifterna används för att räkna upp prislapparna i kostnadsutjämningen.

Skattesatser

Ändrad skattesats

Här läggs eventuella förändringar av skattesatsen in. Förändringen skrivs i procentenheter och aktiveras med knappen på bladet Totala intäkter. Om skatten nästkommande år höjs med 0,5 procentenheter (50 öre) skrivs 0,5 in i cell D59. Den nya skattesatsen gäller då för resten av perioden.

Kommunens skattesats

Skattesatsen används i beräkningen av kommunens skatteintäkter.

Länsvis skattesats, 95 %

Den länsvisa skattesatsen ingår i beräkningarna av inkomstutjämnings **bidrag**. Den länsvisa skattesatsen ändras bara vid skatteväxlingar mellan regionen och kommunerna i länet. Den länsvisa skattesatsen är 95 procent av den genomsnittliga skattesatsen 2003, justerat för skatteväxlingar.

Länsvis skattesats, 85 %

Den länsvisa skattesatsen ingår i beräkningarna av inkomstutjämnings **avgift**. För de kommuner som betalar inkomstutjämningsavgift ska den länsvisa skattesatsen fastställas utifrån 85 procent av kommunernas medelskattesats 2003, justerat för skatteväxlingar, för den del av det uppräknade skatteunderlaget som överstiger 115 procent av rikets medelskattekraft.

Kostnadsutjämning

Kostnadsutjämning innevarande och kommande år

Kommunens bidrag/avgift i kostnadsutjämnings innevarande år i kronor per invånare. När den första preliminära kostnadsutjämnings för nästkommande år kommer i april/maj, skrivs den in här. Ytterligare en prognos görs i oktober och slutligt utfall för nästkommande år kommer i december.

LSS-utjämning

Bidrag/avgift

Kommunens bidrag respektive avgift i utjämnings för kostnader avseende LSS. Innevarande års värde står även i cellerna därefter. Dessa ersätts när en preliminär uppgift finns för nästkommande år. Prognos görs normalt två eller tre gånger per år. Egna värden kan skrivas in i de gråmarkerade cellerna.

Antal invånare den 31/12

Kostnadsutjämnings beräknas efter åldersstrukturen den 31/12. Bidraget/avgiften för budgetåret beror därför på åldersstrukturen den 31/12 två år tidigare. De åldersgrupper som ingår är de som kostnadsutjämnings tar hänsyn till för verksamheterna barnomsorg, grundskola, gymnasieskola och äldreomsorg. Dessa uppgifter är grunden till de beräkningar som sker i kostnadsutjämningsbladet. Hur kostnadsutjämnings förändras under prognosperioden beror både på förändringen av kommunens åldersstruktur och på förändringen av åldersstrukturen i riket.

Skillnaden mellan totalt (rad 71) och totalt tio år innan (rad 81) används vid beräkningen av ersättning för befolkningsminskning. Skillnaden mellan totalt (rad 71) och totalt fem år innan (rad 82) samt skillnaden mellan antalet invånare 1–5 år, 6–15 år och 16–18 år (rad 72,75,76) och samma åldersgrupper fem år innan (rad 83,84,85) används vid beräkningen av ersättning för

befolkningsförändringar som från och med 2020 ingår i respektive delmodell för förskola, grundskola och gymnasieskola.

Antalet invånare 1/11 fem år innan används till beräkningen av eftersläpningsersättning.

Fastighetsavgift

Här redovisas en prognos av den kommunala fastighetsavgiften. På raden Fastigh.avg prognos nominellt tkr finns den senaste prognosen från SCB för åren 2024–2026. Senaste prognos gäller även för kommande år.

Fastighetsavgiften består av ett basvärde för år 2008 som uppgår till 1 314,52 kronor per invånare den 1 november 2007. Från och med år 2009 tillförs den årliga intäktsförändringen från fastighetsavgiften respektive kommun och adderas till det ursprungliga beloppet 2008. Förändringarna har varierat mycket mellan åren och det är också stora variationer mellan kommunerna. Det är svårt att hitta en prognosmetod som fungerar för alla kommuner och därför måste en kommun som vill ändra prognosen, göra egna bedömningar och sedan skriva in den egna prognosen på rad 93. Det är den totala intäkten från fastighetsavgiften som ska anges i tusentals kronor.

Den egna prognosen aktiveras genom att välja ”Egen prognos” i knappsetsen för fastighetsavgift på Blad 1 Totala intäkter.

Uppräkningsfaktorer värdesäkrat statsbidrag

Här redovisas de uppräkningsfaktorer som används för att beräkna värdesäkring av statsbidraget på rad 33. Den beräkningen görs genom att anslaget från och med 2028 räknas upp med befolkning och prisindex för kommunal verksamhet (PKV). Uppgifterna revideras i samband med ny befolkningsprognos på riksnivå samt nya samhällsekonomiska bedömningar i samband med skatteunderlagsprognoserna.

Ersättning elever befolkningsförändringar

Ersättning per elev i olika åldersgrupper som används i beräkningen av befolkningsförändringar i kostnadsutjämningsmodellerna barnomsorg, grundskola och gymnasieskola.

Inkomstutjämning [blad 3]

Kommunens bidrag/avgift i inkomstutjämningen är beroende av vilka prognoser som används för rikets skatteunderlag, kommunens skatteunderlag och kommunens befolkning.

Kommunens skatteunderlag

Hämtas från Indatabladet och utgör grunden för beräkningarna.

Uppräkningsfaktorer

Riket, fastställt för innevarande år

De av regeringen fastställda uppräkningsfaktorerna för innevarande år. Uppräkningsfaktorerna gäller för beräkningar av skatteintäkter och inkomstutjämning för alla kommuner för innevarande år.

Riket, fastställt för budgetår

De uppräkningsfaktorer som fastställs under innevarande år (av regeringen i september) och som sedan ligger till grund för budgetårets preliminära skatteintäkter och inkomstutjämning.

Riksprognos

Prognosen för rikets skatteunderlag hämtas från Indatabladet. Dess innehåll beror på om man valt SKR:s eller kommunens egna prognos.

Eget skatteunderlag

Vilken prognos som används beror på om riksprognosen väljs, det vill säga samma utveckling för kommunen som för riket, eller om kommunens egen prognos väljs. Observera att väljs riksprognosen för det egna skatteunderlaget blir denna rad beroende av valet mellan SKR:s och den egna prognosen för **rikets** skatteunderlag.

Medelskattkraft

Medelskattkraften är beräknad som skatteunderlaget i riket, enligt senaste taxeringen, multiplicerat med uppräkningsfaktorerna fram till aktuellt år, dividerat med antalet invånare i riket den 1/11 året innan.

Fastställd medelskattkraft

Medelskattkraften för innevarande år är redan fastställd för beräkningen av inkomstutjämnningen. När uppräkningsfaktorerna för budgetåret är fastställda beräknas och fastställs även medelskattkraften för detta år.

Prognos

Medelskattkraften enligt prognosen för skatteunderlagsutvecklingen i riket. Medelskattkraften är beroende av vilken prognos som används för rikets skatteunderlagsutveckling.

Garanterad skattkraft, riket

Garanterad medelskattkraft (115 procent) enligt prognosen för skatteunderlagsutvecklingen i riket. Den garanterade medelskattkraften är beroende av vilken prognos som används för rikets skatteunderlagsutveckling samt vilken garantinivå som fastställts.

Antal invånare den 1/11 året innan

Kommunens invånarantal den 1/11 året innan hämtas från Indatabladet. Antalet beror på valet mellan riksprognosen och kommunens egna prognos.

Skatteutjämningsunderlag

Kommunens uppräknade skatteunderlag som beräknas utifrån kommunens skatteunderlag enligt senaste taxeringen samt de uppräkningsfaktorer som valts. Observera att kommunens uppräknade skatteunderlag för ett visst år bestäms innan kommunens skatteunderlagsutveckling för innevarande och föregående år är kända. Det innebär att till exempel kommunens skatteunderlag 2028 fastställs först i december 2027.

Exempel:

Kommunens uppräknade skatteunderlag år 2027 beräknas enligt nedan:

Uppräknat skatteunderlag år 2027=

Skatteunderlag enligt beskattningsutfallet 2023 (senaste fastställda)

* egen skatteunderlagsprognos eller SKR:s skatteunderlagsprognos år 2024

* egen skatteunderlagsprognos eller SKR:s skatteunderlagsprognos år 2025

* SKR:s skatteunderlagsprognos 2026

* SKR:s skatteunderlagsprognos 2027

Om kommunen valt egen befolkning och egen skatteunderlagsprognos är det denna som används.

Garanterat skatteunderlag

Alla kommuner garanteras ett skatteunderlag per invånare motsvarande 115 procent av genomsnittet för riket. Det innebär att kommunens garanterade skatteunderlag beräknas som den garanterade medelskattkraften multiplicerat med antal invånare i kommunen den 1/11 året innan.

Underlag för inkomstutjämning

Skillnaden mellan kommunens garanterade skatteunderlag och kommunens uppräknade skatteunderlag, i tusental kronor.

Kommunen

Skattekraft, kr/inv

Visar kommunens egna medelskattkraft i kronor per invånare.

Skattekraft i procent av rikets

Visar kommunens egna medelskattkraft i förhållande till rikets medelskattkraft. Över 115 procent innebär att en avgift ska erläggas i inkomstutjämningen och är värdet under 115 procent innebär det att ett bidrag i inkomstutjämningen ska erhållas.

Länsvis skattesats

Den länsvisa skattesatsen ingår i beräkningen av inkomstutjämningen och hämtas från Indatabladet. Beroende på hur kommunens skattekraft förhåller sig till garantinivå (över eller under 115 procent) används antingen en länsvis skattesats som är 95 procent av genomsnittet i riket korrigerat för skatteväxlingar eller en som motsvarar 85 procent.

Inkomstutjämningsbidrag

Uppgifterna används i bladet Totala intäkter.

Kronor per invånare

Kommunens bidrag i inkomstutjämningsen, i kronor per invånare. Underlaget för inkomstutjämningsen multipliceras med den länsvisa skattesatsen och divideras med antalet invånare i kommunen den 1/11 året innan.

Tkr

Kommunens bidrag i inkomstutjämningsen, i tusental kronor.

Inkomstutjämningsavgift

Uppgifterna används i bladet Totala intäkter.

Kronor per invånare

Kommunens avgift i inkomstutjämningsen, i kronor per invånare. Underlaget för inkomstutjämningsen multipliceras med den länsvisa skattesatsen och divideras med antalet invånare i kommunen den 1/11 året innan.

Tkr

Kommunens avgift i inkomstutjämningsen, i tusental kronor.

Kostnadsutjämnings [blad 4]

Kostnadsutjämningsen beräknas utifrån ett stort antal faktorer och modeller. Kommunens utfall är beroende av utvecklingen dels i den egna kommunen, dels i riket som helhet. Att göra en prognos för kommunens utfall i kostnadsutjämningsen är komplicerat.

De prognoser som görs i bladet utgår endast från de förändringar som beror på kommunens befolkningsutveckling totalt och inom olika åldersgrupper. Dessa har en stor betydelse för kommunens bidrag/avgift även om andra faktorer också påverkar, som till exempel socioekonomi i barnomsorgsutjämningsen, programvalsfaktorn i gymnasieskolan, skillnader i hälsa i äldreomsorgen etc. Dessutom påverkas kostnadsutjämningsen av kostnadsutvecklingen för olika verksamheter och åldersgrupper.

Beräkningarna av kommunens kostnadsutjämningsen ska ses som en indikation på kommunens förändring, även om befolkningsförändringar generellt sett har den enskilt största betydelsen för kostnadsutjämningsens utveckling. Därför är det av största betydelse att man har en väl underbyggd befolkningsprognos. SCB gör befolkningsframskrivningar totalt för riket och vissa år även på kommunnivå.

Dessa kan användas, men rekommendationen är att kommunen tar fram en egen, realistisk prognos.

Bidrag/avgift totalt

Det går att välja mellan att låta innevarande års bidrag/avgift gälla för alla åren (med eller utan prisuppräknings) eller att låta effekten av befolkningsprognosen slå igenom (med eller utan prisuppräknings).

Bidraget/avgiften för prognosåren beräknas då som föregående års bidrag/avgift plus de förändringar som räknas fram för respektive område uppräknat med en prisfaktor om detta val är aktivt.

Kpi, procent

Här redovisas den senaste prognosen över prisutvecklingen, värdena hämtas från Indatabladet. De används för att räkna upp bidrag/avgift om detta val är aktivt.

Förändring inom...

Förändringen av kommunens kostnadsutjämning jämfört med föregående år på grund av befolkningsutvecklingen. Förändringen beror på hur kommunens åldersstruktur förändras jämfört med förändringen av åldersstrukturen i riket samt ersättningen för de åldersgrupper som ingår i kostnadsutjämningen. Dessutom påverkas förändringen av befolkningsutvecklingen.

...barnomsorg

Kostnadsutjämningen för barnomsorg beräknas utifrån andelen barn i åldrarna 1–5 och 6–12 i kommunen. Ersättningen för dessa åldersgrupper återfinns från rad 57 och nedåt. Alla kommuner får olika ersättning per barn.

Från och med 2020 ingår även ersättning för minskat och ökat antal barn i delmodellen för förskola. Beräkningen sker på blad 6 och länkas till blad 4 rad 11.

...grundskola

Kostnadsutjämningen för grundskolan beräknas utifrån andelen 6–åringar samt 7–15-åringar i kommunen. Ersättningen för dessa åldersgrupper återfinns från rad 57 och nedåt. Alla kommuner får olika ersättning per barn.

Från och med 2020 ingår även ersättning för minskat och ökat antal elever i delmodellen för grundskola. Beräkningen sker på blad 6 och länkas till blad 4 rad 12.

...gymnasieskola

Kostnadsutjämnings för gymnasieskolan beräknas utifrån andelen 16–18-åringar i kommunen. Ersättningen för dessa åldersgrupper återfinns från rad 57 och nedåt. Alla kommuner får olika ersättning per ungdom.

Från och med 2020 ingår även ersättning för minskat och ökat antal elever i delmodellen för gymnasieskola. Beräkningen sker på blad 6 och länkas till blad 4 rad 13.

...äldreomsorg

Kostnadsutjämnings för äldreomsorg beräknas utifrån andelen invånare i åldrarna 65–79, 80–89 och 90 år och över i kommunen. Ersättningen för dessa åldersgrupper återfinns från rad 57 och nedåt. Alla kommuner får olika ersättning per person.

Verksamhetsövergripande befolkningsförändringar

Ersättningen för befolkningsminskning beräknas i innevarande års kostnadsutjämnings utifrån skillnaden mellan kommunens befolkning den 31/12 två år tidigare och den 31/12 två år tidigare minus tio år. Kommunen får ersättning om befolkningen minskar med mer än två procent under tioårsperioden. För varje procentenhet som befolkningsminskningen överstiger två procent får kommunen 200 kronor per invånare i ersättning. Har befolkningen till exempel minskat med 3,5 procent får kommunen 300 kronor per invånare.

Därtill utgår även en ersättning för den eftersläpning som finns i systemet till de kommuner som under en lång tid haft en kraftig befolkningstillväxt.

...därav eftersläpningseffekter

I kostnadsutjämnings finns en kompensation för kommuner med snabbt växande befolkning (se blad 6). Detta är den enda komponent i kostnadsutjämnings som inte kräver att kommunen lägger in en egen befolkningsprognos på åldersgrupper på Indatabladet. Är ökningen av befolkningen i kommunens befolkningsprognos per 1/11 på totalnivå (rad 30 på

Indatabladet) tillräckligt kraftig för att generera kompensation för eftersläpningseffekter kan man välja att räkna med dessa effekter genom att välja ”Demografi med/utan pris” på kostnadsutjämningsbladet.

Andel av totalbefolkning den 31/12 två år innan

Under rubriken redovisas andelen av totala befolkningen i de åldersgrupper som ingår i kostnadsutjämnningen, dels för riket, dels för kommunen. Andelarna redovisas för två år före inkomståret på grund av eftersläpningen i beräkningen av kostnadsutjämnningen.

Andelarna i riket den 31/12 innevarande år och sju år framåt är enligt den senaste befolkningsprognosen. Prognosen för den 31/12 innevarande år ersätts med faktiskt utfall i den första uppdateringen efter det att utfallet publicerats. Kommunens andelar beräknas utifrån uppgifterna i Indatabladet.

Prislappar i kostnadsutjämnningen

Här redovisas de prislappar som finns med i beräkningarna av kostnadsutjämnningen.

Strukturbidrag [blad 5]

Här redovisas beräkningarna av strukturbidraget som utgår till vissa kommuner och som fastställdes i samband med förändringar i utjämnningssystemet inför 2014. De kommuner som erhåller strukturbidrag gör det fram tills annat beslut tas. De kommuner som inte erhåller strukturbidrag kommer inte heller att få det kommande år. Strukturbidraget ligger utanför kostnadsutjämnningen och finansieras via regleringsposten

Bidraget är fastställt för hela perioden i kronor per invånare.

Befolkningsförändringar [blad 6]

Ersättningen för befolkningsförändringar ingår som en del av kostnadsutjämnningen och kompenserar kommunen vid kraftiga förändringar av befolkningen. När det gäller minskning av befolkning utgår ersättning såväl för en minskning av den totala folkmängden som för antalet förskolebarn och skolelever. Vid ökande folkmängd utgår ersättning för en ökning av antalet förskolebarn och skolelever. För kommuner som ökar kraftigt under en lång tid utgår även en ersättning för den eftersläpning av intäkterna som finns i systemet.

Ersättning för förändring av total folkmängd

Ersättningen för befolkningsminskning beräknas i innevarande års kostnadsutjämnings utifrån skillnaden mellan kommunens befolkning den 31/12 två år tidigare och den 31/12 två år tidigare minus tio år. Kommunen får ersättning om befolkningen minskar med mer än två procent under tioårsperioden. För varje procentenhet som befolkningsminskningen överstiger 2 procent får kommunen 200 kronor per invånare i ersättning. Har befolkningen till exempel minskat med 3,5 procent får kommunen 300 kronor per invånare.

Ersättning för förändring av antalet barn och elever

Kommunen ersätts för minskning av antalet barn i förskolan och elever i grundskolan och gymnasieskolan. De kommuner som har haft en negativ procentuell förändring av antalet förskolebarn 1–5 år som är minst 2 procentenheter större än rikets de senaste fem åren kompenseras med 16 176 kronor, i 2025 års nivå, per barn utöver det aktuella gränsvärdet. På motsvarande sätt kompenseras kommuner för förändring av antalet skolelever 6–15 år och 16–18 år med 19 411 kronor, i 2025 års nivå, per elev utöver det aktuella gränsvärdet.

Det finns också ett förmodat samband mellan befolkningstillväxt och merkostnader för skollokaler. Därför kompenseras även kommuner med kraftig ökning av antalet barn i förskolan och elever i grund- och gymnasieskolan de senaste fem åren. Ersättningen utgår till kommuner som har haft en positiv procentuell ökning av antalet barn 1–5 år och elever i åldern 6–15 och 16–18 år som överstiger utvecklingen i riket med minst 2 procentenheter de senaste fem åren. Kompensationen utgår då med samma belopp som vid minskning enligt ovan. Om elevantalet i riket minskar måste elevökningen i kommunen vara minst 2 procent för att denna ersättning ska utgå.

Ersättningarna för minskande och ökande antal barn och elever ingår fr.o.m. 2020 i delmodellerna för förskola, grundskola och gymnasieskola. Beräkningarna på blad 6 länkas till raderna 11–13 på blad 4.

Ersättning för eftersläpning

De kommuner som har haft en snabb tillväxt under en följd av år kompenseras för den eftersläpning av intäkterna som förekommer i systemet. Kompensationen utgår om kommunen under de senaste fem åren haft en genomsnittlig årlig folkmängdstillväxt på minst 1,2 procent. Dessutom måste

kommunens befolkning ha ökat med minst 1,2 procent mellan november två år innan bidragsåret och november året innan bidragsåret. För utjämnings 2025 beräknas eftersläpningen således på dels utvecklingen mellan den 1/11.2023 och 1/11.2024, dels på den årliga genomsnittliga ökningen mellan den 1/11.2020 och 1/11.2024. Uppfylls båda dessa kriterier får kommunen de intäkter det överskjutande antalet personer skulle ha genererat i form av skatteintäkter och utjämningsbidrag.

Statsbidrag [blad 7]

På bladet redovisas det generella statsbidraget; anslaget för kommunalekonomisk utjämnings. På bladet redovisas de senaste tillskotten och avdragen utifrån nivån året innan innevarande år. Anslaget syns även på blad 2, rad 32, för uträkning av regleringsposten.

Övriga blad

I modellen finns det ytterligare två blad: Diagram och Kommunkoder. I bladet som heter Diagram finns ett antal diagram som visar resultaten från Blad 1 Totala intäkter. I bladet Kommunkoder återfinns en lista över samtliga kommuners kommunkoder.